

TENDINȚE REPERABILE ÎN TEXTELE UNOR MELODII ROMÂNEȘTI DIN EPOCA POSTCOMUNISTĂ

MELANIA ROIBU
Universitatea din București

1. Precizări introductive

O piesă muzicală reprezintă un construct semiotic complex, care presupune funcționarea sincretică a unei componente lingvistice (textul) și cel puțin a unei componente nonlingvistice: audio (muzica) și / sau video (clipul). Componenta audio o influențează pe cea lingvistică¹, prin impunerea anumitor trăsături prozodice (ritm, accent, intonație, măsura versului), aceasta din urmă influențând-o, la rândul ei, pe cea video (acolo unde există), prin anumite reprezentări iconice asociate textului.

După 1989, democratizarea societății a determinat și o democratizare a limbajului, demersul de vulgarizare degenerând adesea în vulgaritate. Printre explicații s-ar putea invoca: reacția la cenzura din epoca anterioară, o anticalofilie de cele mai multe ori neconștientizată, adresabilitatea precisă (publicul-țintă este selectat pe baza unor criterii demografice: vârstă, sex, interese care corespund unui anumit nivel socio-cultural) și, în strânsă legătură cu aceasta din urmă, reprezentativitatea (ideea de a vorbi, deci de a transmite un mesaj, în numele unui grup). În mod excepțional, vulgaritatea exprimării este subsumată unor intenții metalingvistice, textierul asumându-și rolul de „profesor” care lansează o tactică nouă, informală, de a preda limba română, învățându-i pe ceilalți cum să evite clișeele lingvistice, cum să utilizeze cratima și, uneori, cum să înjure corect²...

Trebuie precizat că în lucrarea de față nu am inclus melodii pe versurile unor poeți (mai mult sau mai puțin) consacrați, ci am apelat la un corpus alcătuit exclusiv din contribuții ale unor textieri³, care au asigurat suportul lingvistic al unor piese aparținând unor curente diferite: hip-hop, pop sau folk.

2. Analiza corpusului

Textele supuse analizei au condus la identificarea unor tendințe recurente, care pot fi grupate în funcție de nivelul la care se manifestă.⁴ Pentru aceasta, am avut în vedere nivelul

¹ Dat fiind că, de obicei, întâi este compusă muzica, apoi textul.

² A se vedea, în acest sens, textul trupei Taxi – *Ca și*, respectiv textul celor de la Krem feat. Sector 7 – *Mă-ta are cratimă*.

³ Acesta este un substantiv derivat de la *text*, ceea ce înseamnă că respectiva creație lingvistică ar trebui să respecte standardele textualității.

⁴ Pentru care am preluat, în mare, schema propusă în Irimia (1986).

fonetic (care interferează uneori cu cel grafic sau cu cel prozodic), nivelul lexico-semantic, nivelul gramatical (morfosintactic) și cel (pragma)stilistic, prezentate, în această ordine, în cele ce urmează.

2.1. Nivelul fonetic se caracterizează printr-o serie de forme corupte fonetic, voluntar, deci utilizate cu intenții ironice (ex. 1a și b) și prin prezența unor structuri onomatopice, menite să evoce anumite împrejurări (clopoței de la sanie și apropierea sărbătorilor de iarnă), (în ex. 2), sau doar să umple golul de conținut (ex. 3):

- (1) a. *Apropo, pentru **bagabonții** care se respectă [...].* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)
b. *Bate-n tastatură până rămâi fără **dește**.* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)
- (2) ***Ding, ding, ding, ding, ding, ding**,/Ninge așa frumos afară [...].* (Ada Milea: *Colind horror*)
- (3) ***Mai-ia-hii / Mai-ia-huu / Mai-ia-ha / Mai-ia-haha** (X 4)* (O-ZONE: *Dragostea din tei*).

Destul de frecvent, se remarcă introducerea unor elemente străine care perturbă grav sistemul limbii-țintă. Consecințele cele mai spectaculoase ale acestui fenomen sunt, din punctul de vedere al semnificativului, amestecul de fonetisme și, din punctul de vedere al semnificatului, opacizarea discursului pentru utilizatorul lui L1. Dat fiind că, în majoritatea cazurilor, sunt transplantate cuvinte / expresii preluate din engleză, se vorbește, în aceste cazuri, despre romgleză:

- (4) *Dă un **share** pe la prietenii ca să ne mai faci un **view*** (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*).

Merită amintită, la același nivel, exploatarea unor jocuri de cuvinte bazate pe asonanță. În exemplul (5a), asonanța este însoțită de o modificare a accentului în pronunțarea pronumelui negativ, accentul trecând de pe prima pe a doua silabă, din necesități impuse de ritm. În (5b) apare un dublu joc de cuvinte. Primul se stabilește între *sofisticată* și structura *o fi stricată*, în vreme ce al doilea se stabilește între același adjectiv (*sofisticată*) și titlul piesei (*Sophie*). În prima situație, jocul antrenează adjectivul *sofisticată* și verbul copulativ cu valoare de prezuntiv, urmat de nume predicativ realizat adjectival și utilizat metaforic (*o fi stricată*), iar în cea de-a doua, adjectivul *sofisticată* funcționează ca un fel de cuvânt-valiză, conținând în structura sa titlul (*Sophie*), pronunțat *à la française*:

- (5) a. *Fără dragoste am fi **nimeni / amfibieni / și ambii avem / inimi care bat în același BPM.*** (Connect-R: *Dă-te-n dragostea mea*)
b. ***E sofisticată, mă, / O fi stricată, mă** [...]* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*).

Interferența cu nivelul grafic se manifestă prin ortografierea pseudo-fonetică (6a), în cazuri extreme ajungându-se la un amestec semiotic (cifre + litere), ca în (6b):

- (6) a. ***Ma girl¹**, eu cred că de-asta m-am născut.* (Taxi: *No Smoking*)
b. *Când **Shoby4u** din Fetești m-a înjurat.* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*).

¹ *My girl.*

Tot aici se poate încadra și utilizarea majusculei, pentru a marca emfaza. În exemplul următor avem de a face cu o formă de intertextualitate (parodie bazată pe adăugare lexicală simplă), din textul inițial, care aparține celor de la BUG Mafia, lipsind prepoziția-morfem *pe*. Totuși, cu precauțiile de rigoare, avansăm ipoteza unei omisiuni voluntare a lui *pe* în textul inițial, posibil dublu motivată: pe de o parte, din necesități prozodice (păstrarea măsurii versurilor) și, pe de altă parte, din dorința de autenticitate, deci de redare exactă a vorbirii „personajelor” (interpreți și public, deopotrivă), care apelează la o sintaxă populară, simpl(ificat)ă, cu discontinuități (inclusiv de tip anacolutic, ca aici), elipse sau redundanțe (Zafiu 2001: 230):

- (7) *Nu e nimic pe lumea asta la fel / Ca viața PE CARE o am în cartier* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*).

Nivelul prozodic îl influențează pe cel fonetic prin eliminarea unor sunete / cuvinte întregi, fie pentru a păstra măsura versului (vezi și exemplul discutat anterior), fie pentru a sugera un anumit ritm¹, fie, pur și simplu, din comoditate (legea minimului efort: efort minim, eficiență maximă):

- (8) *N-am încotro, tre' să te iubesc!* (Taxi: *Ești iubibilă*).

2.2. Nivelul lexico-semantic se remarcă printr-un vocabular sărac, bazat pe repetitivitate, ceea ce duce la clișeizare și la apariția locurilor comune², rezultate din exploatarea unor câmpuri semantice privilegiate: iubirea, banii, femeile, care vor doar să se distreze, și bărbații, care iubesc sincer și suferă din dragoste. Unele texte transmit mesaje misogine (9a și b), altele transmit mesaje rasiste (10):

- (9) a. *E sofisticată, mă, / O fi stricată, mă...! Nu ai bani, zice „Lasă-mă!” / Tipa asta-i o pagubă.* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*)
 b. *Iubito, eu te ador doar când taci.* (Taxi: *Ești iubibilă*)
 (10) *Într-o competiție online dacă vrei, / Propun să-nlocuim în DEX „copii” cu „puradei”* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*).

Ca o consecință directă a sărăciei vocabularului, apare polisemia, asociată uneori cu antanaclaza: la Connect-R, de pildă, verbul *a da*³ este folosit de patru ori în aceeași secvență, actualizând, de fiecare dată, alt sens: prima ocurență corespunde unei bulversări a conotațiilor (o urare transmisă printr-o formulă specifică blestemelor, cu forma inversă a condiționalului); a doua ocurență trebuie interpretată prin prisma unei expresii verbale populare (*a da pe la cineva* „a trece pe la cineva; a face o scurtă vizită”), a treia corespunde sensului de bază⁴, în vreme ce ultima ocurență poate fi echivalată cu verbul *a înapoia*:

- (11) *Dar-ar dragostea-n voi! / Dacă dă pe la voi, dați și pe la noi,/C-o punem în foi,/ O-mpărțim la doi,/Mai rămâne un pic să dăm și-napoi* (Connect-R: *Dă-te-n dragostea mea*).

¹ Vezi *supra*, p. 2, exemplul (5a).

² În aceste situații, uzul se transformă în ab(-)uz.

³ De altfel, Zafiu (2001: 232) remarcă poziția foarte puternică deținută de verbul *a da* în frazeologia actuală.

⁴ Formularea este ambiguă, permițând două interpretări: „treceți și pe la noi”, respectiv, „dați-ne și nouă”, cu dativul realizat analitic, ca în limbajele orale (v. și Nedelcu 2012: 83-84).

Aceeași figură retorică (antanaclaza) apare și în exemplele următoare, prin exploatarea valențelor semantice și combinatorii ale unor cuvinte / expresii utilizate în același context. Alunecarea de la sensul primar la cel secundar se realizează, în primul caz, prin înlocuirea trăsăturii semantice [-Animat], a Obiectului prepozițional, cu trăsătura [+Animat], iar în cel de-al doilea, prin pierderea autonomiei lui *cântec*, devenit parte (neanalizabilă) a locuțiunii adjectivale *cu cântec* („ciudat, dubios”). Sensurile rezultate ridică, deci, problema diferențierii dintre lectura literală și cea literară (12a,b) și pot da naștere unor metafore filate, cu păstrarea voluntară a ambiguității (*fumat, viciu, dependență, înlocuitor, a pufăi, a trage-n piept*), ca în ex. 13:

- (12) a. *Ai vrut să te lași de fumat și te-ai lăsat de mine.* (Taxi: *No Smoking*)
 b. *Și acum, cântecul, pentru că este o poveste cu cântec.* (Taxi: *Ca și*)
 (13) *Mă tot gândesc dac-atunci când ai fost cu mine / M-ai pufăit sau m-ai tras în piept* (Taxi: *No Smoking*).

O problemă asemănătoare este prezentă și în cazul cologațiilor care, pe lângă deplasările de tip metaforic (14a), pot conține și elemente transplantate din alte categorii de limbaje (14b,c). În exemplul (14a), metaforizarea este determinată de combinarea verbului *a arde* cu pronumele cu valoare neutră *o*, specific variantei familiar-argotice a limbii. Cu privire la originea acestui *o* neutru, s-a avansat ipoteza conform căreia el ar înlocui un substantiv dintr-o locuțiune sau expresie (Zafiu 2001: 236), explicație care s-ar justifica în cazul de față, dacă avem în vedere o locuțiune argotică de tipul *a arde gazul*, care ar putea fi glosată prin „a(-și) pierde vremea”. În exemplele de sub b) și c), sunt inserate structuri preluate din limbajul cinematografic, respectiv, sportiv, care capătă statut metaforic tocmai prin distanța stilistică la care se situează față de restul enunțului:

- (14) a. *Tu și proștii care-o ard în juru' ei...* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*)
 b. *Ce-i? Credeai că tu ești singuru'?! / Nu te-ai gândit la asta, țî-a rupt filmu'.* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*)
 c. *Bre, n-auzi că joacă-n altă ligă?* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*).

Și în alte situații (cum ar fi, de exemplu, în titlul celor de la Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*), ambiguitatea este creată și menținută deliberat. Efectul comic rezultă dintr-o ambiguitate voluntară a două niveluri ale limbajului – limbajul primar și metalimbajul – câtă vreme *cratima* nu se poate referi la substantivul referențial *mamă*, redus prin haplologie la *mă*, ca urmare a combinării cu adjectivul posesiv *ta* (*mamă-ta* → *mă-ta*), ci la structura lingvistică *mă-ta*, utilizată metalingvistic (ca element autonom)¹.

Remarcăm, de asemenea, desemantizarea unor cuvinte tabu, cum se întâmplă în cazul melodiei lui Connect-R. Titlul melodiei (*Dă-te-n dragostea mea*) ilustrează un caz de intertextualitate – parodie bazată pe substituție lexicală simplă, asociată cu introducerea unui element-surpriză: cuvântul-tabu este înlocuit, iar mesajul global trebuie interpretat în cheie pozitivă.

Tot la nivel lexico-semantic, se observă prezența unor efemeride lexicale, create prin derivare sufixală, cu același element formativ, sufixul cu sens pasiv *-bil*, în forma de feminin, singular:

¹ Pentru problematica metalimbajului, vezi și Roibu (2008).

(15) *Ești iubibilă, mângâibilă, alintabilă, giugiulibilă, răsfățabilă* (Taxi: *Ești iubibilă*),

precum și a unei anumite impurități, manifestată prin amestecul de registre, atât pe axa diacronică, în cazul exemplurilor de sub (16), cu opoziția dintre arhaic¹ (*haiduc, pocale*) și neologic (*rebuturi*), cât și pe cea sincronică (17), prin intruziunea unor elemente ale oralității (termeni ai limbajului familiar):

- (16) a. *Alo? Salut! Sunt eu, un haiduc.* (O-ZONE: *Dragostea din tei*)
b. *Iar părinții se îmbată, / Sorb cu zgomot din pocale.* (Ada Milea: *Colind horror*)
c. *Copilașii unșuroși / Se strecoară-n așternuturi / Și cu poftă de sub unghii / Clănțănesc și-nghit rebuturi.* (Ada Milea: *Colind horror*)
- (17) *Știi că te voi înjura* (Connect-R: *Dă-te-n dragostea mea*).

În opinia Valeriei Guțu Romalo, această „goană după termenul rar sau frapant”, în speță, după arhaisme și termeni argotici, se justifică printr-o reacție față de abundența neologismelor și a termenilor tehnici, rezultatul fiind, însă, același ca și în cazul excesului de neologisme sau de termeni rari: stridența și un anumit grad de artificialitate (Guțu Romalo 2000: 231). Aceeași autoare consideră că o formulare izbitoare presupune un fond deosebit, altfel, transmiterea într-o formă inedită a unor banalități nu poate conduce decât la o exprimare forțată, disproporția dintre conținut și formă fiind întotdeauna supărătoare (Guțu Romalo 2000: 232).

2.3. Nivelul gramatical al textelor analizate se caracterizează prin utilizarea unor apelative specifice adresării directe, populare (*mă, bre*), prin exploatarea opozițiilor de diateză (*Nu vrea să se bage „să se implice”*) și prin „slăbirea negației”², tendință criticată în versurile următoare:

(18) *Tu n-ai decât să faci cum vrei, / Dar te rog, nu folosi „decât” în loc de „doar”* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*).

Se remarcă, de asemenea, exploatarea diverselor valențe sintactice ale unor verbe, așa cum rezultă din compararea structurii cauzative *te-am făcut (să te lași de fumat)* cu expresia argotică *ea te-a făcut* („te-a păcălit”), unde valoarea cauzativă nu mai este actualizată:

(19) *Mă gândesc că te-am făcut (bă, ea te-a făcut!) / Mă gândesc că te-am făcut să te lași de fumat* (Taxi: *No Smoking*).

¹ În cazul de față, substantivele *haiduc* și *pocale* sunt dublu marcate, fiind deopotrivă arhaice și populare.

² Tendință reperabilă și în franceză, unde sensul negativ este susținut fie de particula *pas*, fie de semiadverbul *plus*. În româna actuală, utilizarea semiadverbului *decât* s-a extins și la contexte afirmative, pe baza unei sinonimii cu *doar* sau *numai*, cu care intră, însă, într-un raport de distribuție complementară (Brâncuș, Saramandu (1998: 216), Dinică (2005: 587)). La polul opus, engleza americană evidențiază un fenomen de „întărire a negației”, printr-un cumul de mărci gramaticale (dubla negație, ca în: *I don't want nobody*). Totuși, trebuie subliniat că această tendință apare în variantele non-literare ale englezei americane, norma literară impunând negația simplă (*I don't want anybody*). În română, în schimb, norma literară impune dubla negație, *decât* asociindu-se cu verbul la forma negativă (*Nu am decât doi prieteni*), în vreme ce variantele non-literare preferă negația simplă (implicită), susținută doar de semiadverbul *decât*, verbul rămânând la forma afirmativă (*Am decât doi prieteni*).

Din aceeași perspectivă ludic-ironică trebuie interpretate și unele structuri anacolitice (20), care apar ca figuri sintactice, având în vedere că sunt utilizate conștient și subsumate unor intenții stilistice (de ironizare), precum și enunțurile care conțin informație tautologică (21), unde repetiția (parțială¹) a conținutului diferă de repetițiile propriu-zise, care nu mai contribuie la realizarea coeziunii, ci au doar rolul de a umple un vid de conținut (22):

- (20) *Sunt convins, dacă n-ar fi dat Pruteanu ortul popii / Azi mi-ar scoate ochii ce privește copil cop copy-paste.* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)
 (21) *Te iubesc pentru că ești iubibilă.* (Taxi: *Ești iubibilă*)
 (22) *Vrei să pleci, dar nu mă, nu mă iei, nu mă, nu mă iei, nu mă, nu mă, nu mă iei...* (O-ZONE: *Dragostea din tei*).

Semnalăm, de asemenea, prezența unor probleme de topică², unele dintre ele având reflexe în planul coerenței (dificultăți în stabilirea referentului și a agentivității) și al coeziunii (prin parataxă se opacizează granița dintre subiect și obiect direct):

- (23) *C-așa e inima mea: / Vrea inima ta, inima mea, / Așa e inima...* (Connect-R: *Dă-te-n dragostea mea*).

2.4. Nivelul (pragma)stilistic se remarcă printr-o anticalofilie de cele mai multe ori neconștientizată, exceptând, probabil, textele Adei Milea, unde poezia pare să fi coborât în stradă sau... în farfurie (!):

- (24) *Moș Crăciun cu un sac de daruri / Trecea-ngândurat pe-afară, / O familie de sărmani / L-a răpit și îl prepară, / Iar acum cu bucurie / Vă anunț: lumea-i mai bună, / Suntem toți în farfurie! / Ding, ding, ding, ding, / Poftă bună!* (Ada Milea: *Colind horror*).

Nu este exclusă, totuși, apariția unor figuri retorice, de tipul metaforei (inclusiv argotice), al antanaclazei, ironiei etc. În legătură cu acest din urmă aspect, semnalăm și exploatarea implicaturilor (25a), inclusiv de tip metonimic, din categoria cauză pentru efect (25b):

- (25) a. *La o lună – sau cam așa ceva – după ce-ai plecat / M-ai sunat, m-ai întrebat: „Ce s-a mai întâmplat?” / Eu am zis: „Nimic deosebit. La tine?” / „La mine tot așa, nimic deosebit: m-am măritat. / Da’ nu de asta te-am sunat; te-am sunat să-ți spun că / M-am lăsat de fumat”.* (Taxi: *No Smoking*)
 b. *Trec nopți, una după una, / Tot nu vrea să se bage, / Pentru că n-am lozu’ / Suficient cât să-i mențină bronzu’...* (Maximilian feat. MefX: *Sophie*).

De asemenea, unele texte din corpusul analizat utilizează diverse forme ale intertextualității, începând cu citatul (26a), continuând cu parodia (bazată pe substituție lexicală simplă (Connect-R: *Dă-te-n dragostea mea*) și, mai ales, cu pastașa (26b, c, d). La

¹ Adjectivul *iubilă* are ca rădăcină verbul *a iubi*, la care se adaugă sufixul cu sens pasiv *-bil*. Ca atare, nu numai că nu avem de a face cu o greșeală, ci dimpotrivă, structura pusă în discuție poate fi interpretată ca o figură etimologică, de tipul parigmenonului (DSL, s.v. *figură* (~ etimologică)).

² Vezi Nedelcu (2012: 160-165).

Ada Milea apare o pastișă a unui colind, eticheta metalingvistică din titlu – „colind horror” – anticipând conținutul textului; la Krem feat. Sector 7 este prezent un mixaj între discursul lingvistic și cel matematic (26b), în vreme ce grupul Taxi propune o pastișă a formulei basmului (26c) sau a discursului oficial (26d):

- (26) a. **„A fi sau a nu fi?”** / Credeam că aceasta-i întrebarea. (Taxi: Ești iubibilă)
 b. *Deși e antipatică, / Apelăm la matematică: / Minusul de-acolo e cratimă-n gramatică.* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)
 c. **Dragii moșului, veți asculta acum povestea lui „ca și”. A fost odată ca și niciodată, o țară populată de păsări...** (Taxi: *Ca și*)
 d. *Bine v-am găsit la o nouă întrunire a Asociației Căsătoritorilor Anonimi. Avem în mijlocul nostru în premieră câțiva observatori... și un câine! Studiile arată că persoanele sexy au, culmea!, cele mai mari probleme în cuplu. Așa încât propun să ia cuvântul cel mai sexy dintre noi* (Taxi: *Ești iubibilă*).

Mai noi sunt preocupările lingvistice și chiar metalingvistice pe care le identificăm în câteva texte din corpusul analizat. Este vorba despre textul celor de la Krem feat. Sector 7 (*Mă-ta are cratimă*) și despre unul dintre textele grupului Taxi (*Ca și*). Textele menționate pun în discuție câteva greșeli recurente (situat la diferite paliere lingvistice), precum și problema hipercorectitudinii, mai precis a evitării cacofoniei prin introducerea unor structuri parazitare, care pot conduce la extinderea acestor utilizări chiar și acolo unde nu este cazul, degenerând, astfel, în clișee lingvistice:

- (27) a. *«Dvs, ca canar, ce părere aveți despre situația din țară»? Canarul, sesizând cacofonia, răspunse: «Eu, ca și canar, cred că nu e bună».* (Taxi: *Ca și*)
 b. *A fost odată ca și niciodată, o țară populată de păsări* (Taxi: *Ca și*).

Interesant este că, deși se propune alternativă la utilizarea lui *ca și*, aceasta este respinsă, din motive ... eufonice (!). Demersul are un efect de bumerang, goana după eufonie ducând la ... cacofonie (!), cu mențiunea că ne aflăm în prezența unei cacofonii „căutate”, menită tocmai să evidențieze potențialele riscuri care decurg din utilizarea exagerată a acestei structuri:

- (28) *Da' mai sunt câte unii cu idei ciudate: / Cică să zicem în loc de „ca și”, „ în calitate de”, / Deși nu sună atât de bine ca „ca și”!* (Taxi: *Ca și*).

În textele supuse analizei sunt abordate, de asemenea, probleme care vizează ortografia, cum ar fi, de exemplu, utilizarea cratimei (29), precum și unele tendințe care se manifestă la nivel gramatical: reflexivizarea, morfemul reflexiv având, probabil, valoare dinamică¹ (30) și utilizarea nediferențiată a semiadverbelor restrictive *decât, doar și numai* (31)², aflate într-un raport de distribuție complementară (primul utilizându-se exclusiv în contexte negative, iar ultimele două, în contexte exclusiv afirmative):

- (29) *Deși e antipatică, / Apelăm la matematică: / Minusul de-acolo e cratimă-n gramatică, / E doar o despărțire, / Te rog, nu-ți ieși din fire / Și nu vărsa o lacrimă / Că „mă-ta” are cratimă!* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)

¹ Semn că vorbitorilor li se pare prea slab marcată utilizarea standard.

² Vezi și *supra*, p. 179 (ex. 18).

- (30) *Multă lume îl iubește pe „mă risc” [...], / Multă lume îl iubește pe „se merită”...*
(Taxi: *Ca și*)
- (31) *Multă lume îl iubește pe „am decât”* (Taxi: *Ca și*).

Sunt inventariate și alte greșeli care apar la nivel gramatical, cum ar fi, de exemplu, acuzativul neprepozițional al pronumelui relativ (32), unele structuri contaminate rezultate din intersectarea a două tipare sintactice (*de preferat și preferabil*), în (33), dar și prezența unor probleme de topică, asociate cu clișeizarea, prin uz și, mai ales, ab(-)uz, în (34):

- (32) *Nu e nimic pe lumea asta la fel / Ca viața PE CARE o am în cartier. / În jocul ăsta mare de care pe care se pare / Că e pe cale să dispară „pe”-ul din zare...* (Krem feat. Sector 7: *Mă-ta are cratimă*)
- (33) *Multă lume îl iubește pe „de preferabil”.* (Taxi: *Ca și*)
- (34) *Multă lume îl iubește pe „nici într-un caz”* (Taxi: *Ca și*).

În plan lexico-semantic, sunt vizate cu precădere pleonasmul (35) și cultismele (36), ambele apărând din ce în ce mai frecvent în româna actuală. Dacă în cazul lui *enorm de mult* se poate vorbi despre un pleonasm parțial¹, eventual cu funcție emfatică, în privința lui *mai serviți* nu putem decât să o parafrazăm pe Valeria Guțu Romalo. În opinia autoarei menționate, concurența dintre un cuvânt mai vechi și unul neologic este rezolvată, de obicei, în favoarea celui din urmă, considerat „mai literar”, mai îngrijit sau mai solemn. Totuși, în majoritatea cazurilor, această substituție se realizează cu pierdere de informație semantică, având în vedere că termenul uzual are un conținut semantic mai bogat decât echivalentul său neologic. Neglijarea acestor restricții de ordin semantic determină adesea combinații incorecte, ca în cazul lui *a servi*, unde, printr-o extindere forțată a posibilităților combinatorii, s-a ajuns la exprimări greșite, cum ar fi: *Mai serviți* sau *Să servim masa*, echivalente cu „a servi altora masa” (Guțu Romalo 2000: 138-140). Problema rezultă, deci, din încălcarea unei restricții de combinare prezentă în matricea semantică a lui *a servi*, care presupune non-coincidența dintre subiect (agentul) și obiectul indirect (beneficiarul acțiunii).

- (35) *Multă lume îl iubește pe „enorm de mult”.* (Taxi: *Ca și*)
- (36) *Multă lume îl iubește pe „mai serviți”* (Taxi: *Ca și*).

3. Concluzii

Corpusul analizat a evidențiat faptul că încălcările normelor în vigoare se pot realiza involuntar sau voluntar. Cele din prima categorie țin, de obicei, de o anumită stângăcie a textierilor, asociată, eventual, cu o cunoaștere lacunară a limbii române. Încălcările voluntare sunt subsumate anumitor intenții: stilistice, de creare a unor figuri retorice, jocuri de cuvinte etc., sau pragmatice, de a atrage atenția asupra unor greșeli frecvente și de a le corecta, uneori cu prețul alunecării în vulgaritate. Principiul „scopul scuză mijloacele” este reformulat de cei de la Krem feat. Sector 7: *Piesa asta nu-i romantică, / E chiar foarte pragmatică: / Lansăm o nouă tactică de a-nvăța gramatică*. Același scop didactic poate fi intuit și într-unul dintre textele trupei Taxi (*Ca și*). Impactul acestor texte nu este deloc neglijabil: ele sunt mai ușor de

¹ Determinantul *de mult*, altfel redundant, pare să accentueze sensul intensiv al lui *enorm*, care rămâne, totuși, un adverb / adjectiv negradabil, dat fiind că reprezintă un superlativ implicit.

reținut de publicul-țintă, care nu mai resimte prezența constrângătoare a normelor. Mai mult decât atât, în general, „critica” este mai ușor de acceptat când vine din partea unor insideri și mai ușor de reținut când este transmisă prin mijloace informale, ludice. Limbajul unor astfel de melodii are, deci, (și) o funcție identitară, devenind un mijloc de solidarizare (*in-group association*) cu membrii comunității underground și, în același timp, de desolidarizare / diferențiere față de cei din afara acesteia (Zafiu 2010: 15).

Analiza lingvistică a textelor avute în vedere a indicat existența unor tendințe convergente, care pot fi identificate la toate nivelurile limbii și care țin de comoditatea utilizatorilor (legea minimului efort), influența oralității, amestecul de limbi (romgleză) și de registre (cu preferință pentru combinații insolite de neologisme și elemente ale limbajelor non-literare, arhaisme și argotisme¹), precum și, uneori, de o competență lingvistică îndoielnică. În consecință, coerența și coeziunea au de suferit, în grade diferite, în cazuri extreme putând să se ajungă de la ne(-)semnificant la ne semnificativ...

SURSE

- Ada Milea, *Colind horror* (versuri: Ada Milea), 2003.
Connect-R, *Dă-te-n dragostea mea* (versuri: Ștefan Mihalache), 2013.
Krem feat. Sector 7, *Mă-ta are cratimă* (versuri: Krem), 2012.
Maximilian feat. MefX, *Sophie* (versuri: Claudiu Husaru), 2011.
O-ZONE, *Dragostea din tei* (versuri: Dan Bălan), 2003.
Taxi, *Ca și* (versuri: Dan Teodorescu), 2014.
Taxi, *Ești iubibilă* (versuri: Dan Teodorescu), 2012.
Taxi, *No smoking* (versuri: Dan Teodorescu), 2013.

BIBLIOGRAFIE

- Brăcuș, Grigore, Manuela Saramandu, 1998, *Gramatica limbii române. Morfologia*, București, Atos.
Dinică, Andreea, 2005, „Adverbul”, în Valeria Guțu Romalo (coord.), 2005, *Gramatica limbii române*, Vol. I, *Cuvântul*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Academiei Române, p. 585–605.
Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, 1997, *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, București, Ed. Științifică [DȘL].
Guțu Romalo, Valeria, 2000, *Corectitudine și greșală. Limba română de azi*, București, Humanitas Educațional.
Irimia, Dumitru, 1986, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
Nedelcu, Isabela, 2012, *101 greșeli gramaticale*, București, Humanitas.
Roibu, Melania, 2008, *Mijloace lingvistice de realizare a funcției metacomunicative în limba română*, teză de doctorat (coord.: prof. dr. Gabriela Pană Dindelegan).
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actuale*, București, All, p. 119–157.

¹ Creșterea presiunii oralului asupra scrisului este remarcată, între alții, de Stoichițoiu-Ichim (2001: 143), care constată că, în acest fel, se ajunge la o predominare a registrului inferior (*low level*) față de cel literar standard (*high level*).

Zafiu, Rodica, 2001, *Diversitate stilistică în româna actuală*, București, Editura Universității din București, p. 193–291.

Zafiu, Rodica, 2010, *101 cuvinte argotice. Viața cuvintelor*, București, Humanitas.

RECURRENT TENDENCIES IDENTIFIED IN THE LYRICS OF SOME ROMANIAN SONGS FROM
THE POST-COMMUNIST EPOCH

(Abstract)

From a semiotic perspective, a song represents a complex structure consisting of a linguistic component and of one or two non-linguistic components (music and / or clip) which influence one another. After 1989, the linguistic component underwent an obvious democratisation of use, which sometimes resulted in vulgarity. Reaction to the restrictions imposed by the Communist era, a certain kind of “antikalophilia”, the precise addressability and the idea of representability can be invoked to account for this inclination towards the low level, along with some recent metalinguistic approaches, where the author acts as a teacher who presents an informal technique of teaching a certain language. The analysis of my corpus emphasized the existence of some convergent tendencies, which might be caused by the law of efficiency, the influence of spoken language, the mixture of languages (Romanian and English) and of registers (with preference for unusual combinations and non-literary elements), as well as, in some cases, by a doubtful linguistic competence.